

SENDİKALARIN ÜYE SAYILARI ARTIYOR MU, AZALIYOR MU?

Aydınlık Gazetesi, 8 Şubat 2020

Yıldırım Koç

Çalışma Bakanlığı (günümüzde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) verilerine göre, 1980 yılında Türkiye’de 5.721.074 sendika üyesi vardı. 12 Eylül darbesi sonrasında Çalışma Bakanlığı’nın sendika üyesi verilerinde büyük bir düşme görüldü. Bakanlık verilerine göre 1984 yılı Ocak ayında Türkiye’deki sendika üyelerinin sayısı 1,2 milyondur. 2821 sayılı Sendikalar Kanununun yürürlükte olduğu 2012 yılına kadar sendika üyelerinin sayısı sürekli olarak arttı. Bu kanunun yürürlükte olduğu dönemde Çalışma Bakanlığı tarafından yayımlanan son istatistikler 2009 yılı Temmuz ayına ilişkindir. Bu verilere göre, 1984 yılı Ocak ayında 1,2 milyon olan sendika üyesi, 2009 yılında 3,2 milyona yükselmişti. Türkiye’de bu tarihte 5,4 milyon işçinin olduğu ileri sürülüyor ve Türkiye’deki sendikalaşma oranının yüzde 59,88 olduğu iddia ediliyordu.

2012 yılı sonunda 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu kabul edildi ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 3 yıllık bir aradan sonra sendika üyesi istatistiklerini yeniden yayımlamaya başladı. Bakanlığın 26 Ocak 2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Ocak 2013 istatistiklerine göre, Türkiye’de 10,9 milyon işçi vardı. Sendikaların üye sayısı ise 1,0 milyondur. Sendikalaşma oranı da yüzde 9,21 olarak gösteriliyordu.

Bakanlığın 31 Ocak 2020 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2020 Ocak istatistiklerine göre ise, Türkiye’de 13,9 milyon işçi vardı ve bunların 1,9 milyonu sendika üyesiydi. Sendikalaşma oranı da 2013 yılındaki yüzde 9,21’lik düzeyden yüzde 13,84 düzeyine yükselmişti.

Bir de tabii kamu çalışanları var. Çalışma Bakanlığı’nın 6 Temmuz 2019 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan istatistiklerine göre, 2,5 milyon kamu çalışanının 1,7 milyonu kamu çalışanı sendikalarına üyeydi. Sendikalaşma oranı da yüzde 66,79 düzeyindeydi.

ÇIKIN BAKALIM İŞİN İÇİNDEN!

Çalışma Bakanlığı’nın bu resmi verilerini kullanırsanız, 1980 yılından 1984 yılına kadar sendikaların üye sayısında müthiş bir düşüş var. 5,7 milyon olmuş 1,2 milyon. Bu işlerle amatörce uğraşan bir çok araştırmacı, 12 Eylül darbesi sonrasında sendikaların yediği büyük darbeyi bu rakamlarla gösteriyorlar. Tabii büyük yanlış yapıyorlar. Eğer Türkiye’de mevzuatı ve uygulamayı bilmezseniz, 1980 yılında 5,7 milyon sendika üyesi olduğu iddiasını ciddiye alırsanız, büyük yorumlar yaparsınız.

Diğer taraftan, Çalışma Bakanlığı verilerine göre, 2009 yılında 3,2 milyon sendika üyesi varken, bu sayı bir anda 2013 yılında 1,0 milyona düşmüştü.

Ancak ondan sonra hızlı bir artış olmuş. 2015 yılı Temmuz ayında 1,4 milyona ulaşan sendika üyesi işçi sayısı, 2018 yılı Ocak ayında 1,7 milyona, 2019 yılı Ocak ayında 1,9 milyona yükselmiş. 2019 yılı Ocak ayında tam üye sayısı 1.859.038 iken, 2020 yılı Ocak ayında 1.917.893 olmuş.

SENDİKALAŞMA ORANI DÜŞÜYOR

Türkiye’de sendikaların üye sayısı da, sendikalaşma oranı da düşüyor. Çalışma Bakanlığı’nın işçi sendikalarının üyelerine ilişkin verileri, eğer mevzuatı ve uygulamayı bilmiyorsanız, insanı yanıltır.

Günümüzde Türkiye’de işçi statüsünde istihdam edilenlerin sayısı 16 milyonun üzerindedir. Ancak toplu iş sözleşmelerinden yararlanan işçi sayısı yaklaşık 1 milyondur. Diğer bir deyişle, 12 Eylül Darbesi öncesinde gerçekte yaklaşık 1,5 milyon sendika üyesi ve toplu iş sözleşmelerinden yararlanan işçi varken, günümüzde bu sayı yaklaşık 1 milyondur.

1,9 milyon olarak gösterilen sendika üyesi işçilerin bir bölümü işten çıkarılan işçilerdir. Mevzuata göre, işten çıkarılan işçi, bir yıllık işsizlik süresince sendika üyeliğini sürdürür. Ekonomik kriz derinleştikçe işten çıkarmalar ve işsizlik artmakta, ancak bu durum sendikaların üye sayısına ilişkin verilere yansımamaktadır.

Diğer taraftan, 2018 yılı Nisan ayında kadroya geçirilen taşeron işçilerinin önemli bölümü sendikalara üye oldular ve sendika üyesi işçi sayısını artırdılar. Ancak bu işçiler, 2020 yılı sonlarına kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanamayacaklardır. Bu nedenle, gerçek anlamda bir sendikalaşmadan söz etmek olanaklı değildir.

Sendikalı işyerlerinden çıkarılan işçiler, aynı işkolunda sendikasız bir işyerine girdiklerinde de sendika üyeliği sürmektedir. Mevcut verilerin gerçek durumdan sapmasının önemli nedenlerinden biri de işçilerin aynı işkolunda işyeri değiştirmeleridir.

Bazı işyerlerinde de işçiler sendikalara üye olmakla birlikte, ilgili sendika o işyerinde yeterli çoğunluğu sağlayamadığı sürece, toplu sözleşmeden yararlanmak olanaklı değildir.

İşçi sendikaların üye sayılarına ilişkin Çalışma Bakanlığı verileri değerlendirilirken, mevzuat ve uygulama dikkate alınmazsa, yanlış yorum ve değerlendirmeler yapılır. Genellikle de yapılmaktadır.